

Exprimarea emoțiilor de fericire, tristețe și furie prin frazeologisme în limba română și limba croată

Ćorak, Mihaela

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:465921>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za romanistiku

Mihaela Ćorak

**IZRAŽAVANJE EMOCIJA SREĆE, TUGE I LJUTNJE FRAZEMIMA U
RUMUNJSKOM I HRVATSKOM JEZIKU**

Diplomski rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Petar Radosavljević

Zagreb, 2023.

Universitatea din Zagreb
Facultatea de Științe Umaniste și Sociale
Catedra de Limba și Literatura Română

Mihaela Ćorak

**EXPRIMAREA EMOȚIILOR DE FERICIRE, TRISTEȚE ȘI FURIE PRIN
FRAZEOLOGISME ÎN LIMBA ROMÂNĂ ȘI LIMBA CROATĂ**

Lucrare de diplomă

Îndrumător: Conf. univ. dr. Petar Radosavljević

Zagreb, 2023.

PODACI O AUTORU

Ime i prezime: Mihaela Ćorak

Francuski jezik i književnost, nastavnički smjer

Rumunjski jezik i književnost, opći smjer

PODACI O RADU

Naslov rada na rumunjskom jeziku: Exprimarea emoțiilor de fericire, tristețe și furie prin frazeologisme în limba română și limba croată

Naslov rada na hrvatskome jeziku: Izražavanje emocija sreće, tuge i ljutnje frazemima u rumunjskom i hrvatskom jeziku

Datum predaje rada:

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOGA RADA

Ovim potvrđujem da sam osobno napisala diplomski rad pod naslovom

IZRAŽAVANJE EMOCIJA SREĆE, TUGE I LJUTNJE FRAZEMIMA U RUMUNJSKOM I HRVATSKOM JEZIKU

i da sam njegova autorica.

Svi dijelovi rada, podaci ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni članci i sl.) u radu su jasno označeni kao takvi te su navedeni u popisu literature.

Mihaela Ćorak

Zagreb, 2023.

SAŽETAK

Od samog rođenja susrećemo se s emocijama. Emocije i način na koji se izražavamo čine nas onakvima kakvi zaista jesmo. Za iskazivanje ljudskih emocija krenulo se od Ekmanovog modela (1970) koji sadrži šest osnovnih, urođenih emocija: sreća, tuga, ljutnja, strah, iznenađenje i gađenje te navodi da svaka emocija uz sebe veže određene osobine. Primarne emocije dijele se na pozitivne i na negativne emocije. Kako bismo se mogli izraziti emocijama, potrebne su nam riječi kojima ćemo ih opisati. Zbog toga su emocije i jezik veoma povezani te tako dolazimo do frazema koji su različiti u svakom jeziku. U ovom radu nastojat će se prikazati ekvivalenti, a samim time i razlike izražavanja emocija sreće, tuge i ljutnje frazemima u rumunjskom i hrvatskom jeziku.

Ključne riječi: *frazemi, frazeologija, primarne emocije, frazeološki ekvivalenti*

REZUMAT

Din momentul în care ne naștem, ne confruntăm cu emoții. Emoțiile și modul în care ne exprimăm ne fac să devenim ceea ce suntem cu adevărat. Exprimarea emoțiilor umane s-a bazat pe modelul lui Ekman (1970) care conține șase emoții de bază înnăscute: fericire, tristețe, furie, frică, surpriză și dezgust și afirmă că fiecare emoție este asociată cu anumite caracteristici. Emoțiile primare sunt împărțite în emoții pozitive și negative. Pentru a putea exprima emoțiile, avem nevoie de cuvinte pentru a le descrie. Din acest motiv, emoțiile și limbajul sunt strâns legate și așa ajungem la frazeologisme care sunt diferite în fiecare limbă. În această lucrare vom încerca să arătăm echivalențele și, prin urmare, diferențele în exprimarea prin frazeologisme a emoțiilor de fericire, tristețe și furie în limbile română și croată.

Cuvinte cheie: *frazeologism, frazeologie, emoții primare, echivalente frazeologice*

Cuprins

1. Introducere	7
2 Frazeologie și frazeologisme.....	8
3. . Limbă și emoții.....	11
4. Emoții primare	13
4.1. Emoții pozitive și negative.....	13
5. Sentimentul de fericire în frazeologie.....	14
6. Sentimentul de tristețe în frazeologie	16
7. Sentimentul de furie în frazeologie.....	18
8. Obiectivul lucrării și metodologia	20
8.1. Corpus.....	20
9. Analiza contrastivă a frazeologismelor românești și a celor croate	21
9.1. Echivalente complete	22
9.2. Echivalente parțiale	25
9.3. Particularitățile frazeologismelor	34
10. Concluzii	38
11. Bibliografie	39
12. Lista frazeologismelor din corpus	41

1. Introducere

Frazeologisme joacă un rol interesant și special în fiecare limbă. Acestea îmbogățesc limba și o fac extrem de valoroasă și unică. Frazeologismele sunt o parte inseparabilă a limbii, a oamenilor și a culturii acestora. Oamenii le folosesc în vorbirea de zi cu zi, în diferite situații, pentru a descrie emoția, comportamentul sau o anumită situație de viață a cuiva.

Frazeologia ca disciplină lingvistică independentă a început să se dezvolte relativ recent. Ea a înflorit mai întâi pe teritoriul fostei Uniunii Sovietice, după care a început să se dezvolte și în alte țări slave (Fink Arsovski, 2007: 228). Lucrări teoretice legate de frazeologia anumitor limbi, care au fost comparate cu limbile slave și non-slave au început să fie publicate după apariția acestei discipline lingvistice. Interesul pentru frazeologie a apărut în Croația la începutul anilor șaptezeci ai secolului trecut. Persoana care a abordat pentru prima dată acest subiect a fost Antica Menac și ea este considerată fondatoarea Școlii frazeologice din Zagreb (Fink Arsovski, 2007: 228). Obiectul de studiu al acestei discipline lingvistice este idiomul sau frazeologismul. Menac afirmă (2007: 9) că, din cauza transformării semantice a unuia sau mai multor constituenți, sensul total nu este egal cu suma semnificațiilor individuale ale cuvintelor. În unele limbi, proverbele sunt considerate, de asemenea, expresii frazeologice. Frazeologismele pot avea diverse funcții, inclusiv funcția de exprimare a emoțiilor, adică a sentimentelor, motiv pentru care această lucrare va investiga exact acele frazeologisme prin care ne exprimăm emoțiile.

Scopul acestei lucrări este de a vedea cum sunt exprimate emoțiile de fericire, tristețe și furie în frazeologisme în limbile croată și română și de a determina dacă există echivalențe. Se poate presupune că vor exista mai multe asemănări în aceste două limbi decât în unele alte limbi, datorită faptului că limba română, care este o limbă romanică, a avut o mare influență și contact cu populația slavă datorită cercului comun spațial și civilizațional european (Olujić, Bošnjak-Botica, 2007: 306). Frazeologisme care arată emoțiile primare conform lui Ekman (1970) sunt importante pentru această lucrare și, din acest motiv, emoțiile de fericire, tristețe și furie vor fi tratate separat în această lucrare.

2. Frazeologie și frazeologisme

Înainte de a analiza materialul colectat de frazeologisme croato-române folosite pentru a descrie emoțiile, este necesar să definim termenul de frazeologie și frazeologisme. În același timp, este necesar să ne referim la frazeologia limbii române. Domeniul frazeologiei este extrem de interesant nu numai în contextul lingvisticii, pragmalingvisticii, sociolingvisticii și filologiei în general, ci este parte integrantă a științelor umaniste și sociale, cum ar fi etnologia, psihologia și culturologia, care se străduiesc să studieze și să păstreze tezaurul lexical pe care fiecare națiune îl posedă și care o face unică și specifică (Zoričić, 2015: 4).

Frazeologia este o disciplină lingvistică care studiază și descrie frazeologismele, adică expresii din mai multe părți ale limbii care sunt reproduse ca un întreg în vorbire. Ea provine din cuvântul grecesc *phrasis* (rostire, expresie) și *logos* (cuvânt, vorbire) (Vulpe, 2011: 125). „Frazeologia este o (mină) în toata puterea cuvântului, la a cărei explorare temeinică, sistematică, exhaustivă nimeni nu s-a gândit, prea serios, în lingvistica românească”, afirmă Th. Hristea (1984: 11). Totodată, trebuie să menționăm că în ultimii 20-25 de ani acest fenomen de limbă a beneficiat de o atenție sporită, suferind o evoluție rapidă (Vulpe, 2011: 125).

„Unități frazeologice funcționale complexe, expresiile, alături de locuțiuni, ocupă o pondere importantă în structura oricărei limbi atât la nivel popular, cât și la nivel literar.“ (Ilincan, 2015: 5). Expresiile frazeologice au o expresivitate sporită. Frazeologismele sunt utilizate în forma lor originală, pentru exprimarea sentimentelor, emoțiilor, ironiei, umorului, sarcasmului etc.

Fink Arsovski (2007) susține că frazeologia a înflorit în anii '70 ai secolului trecut. Începutul frazeologiei croate a fost marcat de activitatea Anticăi Menac și lucrarea *O strukturi frazeologizma* „Despre structura frazeologismului“ (1970). Ea a scris despre diverse aspecte ale frazeologiei croate în comparație cu alte limbi slave și neslave și a stârnit interesul pentru continuarea studiului frazeologiei. Din acest motiv, Menac este considerată fondatoarea frazeologiei în Croația și fondatoarea Școlii frazeologice de la Zagreb. Cea mai importantă carte a sa este *Hrvatska frazeologija* „Frazeologia croată“ (Zagreb, 2007) (Fink Arsovski, 2007: 228).

Fink Arsovski (2002) împarte frazeologia în frazeologie în sens restrâns și frazeologie în sens larg. Când vorbim despre frazeologia în sens larg, vorbim despre proprietățile frazelor, și anume: stabilitate, structură solidă și completitudine. Când vorbim despre frazeologie în sens restrâns,

includem transformarea sensului, expresivitatea și sensul conotativ. În lucrarea *O strukturi frazeologizma* „Despre structura frazeologismului“ (1970) de Menac, putem observa că structura frazeologismului este foarte solidă. Datorită solidității frazeologismelor, părțile lor nu sunt văzute ca niște cuvinte separate cu un sens independent, ci sensul frazeologismului este unic. Adesea, frazeologismele sunt atât de solide încât părțile individuale din cadrul frazeologismului nu pot fi înlocuite cu un alt cuvânt sau sinonim. În plus, ordinea părților din frazeologism este, de asemenea, stabilă, astfel încât nu poate exista nicio substituție în cadrul frazei. O caracteristică esențială a unui frazeologism este stabilitatea, un frazeologism nu este creat în procesul de vorbire, ci este adoptat din contextul specific în care a fost găsit (Menac, 1970: 1). Din acest motiv, Menac stabilește că structura frazeologismelor este foarte solidă și nu se formează de fiecare dată din nou prin combinarea spontană a unor cuvinte individuale, ci se reproduc în formă terminată (Menac, 1970: 1).

După cum am afirmat deja, obiectivul principal al acestei lucrări este frazeologismul. Frazeologismul este o unitate lingvistică independentă, completă și solidă, formată din cel puțin două componente. Un frazeologism poate fi format din două cuvinte autosemantice sau dintr-un cuvânt autosemantic și un cuvânt semantic (Fink Arsovski, 2002: 6). Așa cum am precizat anterior, caracteristicile frazeologismului citate de Željka Fink Arsovski sunt completitudinea, structura solidă și stabilitatea (Fink Arsovski, 2002: 6). Atunci când vorbim despre frazeologia românească, sunt menționate aceleași caracteristici ale frazeologismelor. Frazeologismele reprezintă combinații de cuvinte stabile de două sau mai multe cuvinte care sunt împărțite în combinații libere și combinații frazeologice (Menac, 2007: 9).

Combinațiile frazeologice, sau frazeologismele, sunt cunoscute de vorbitor în avans, iar componentele lor, în principiu, nu pot fi schimbate. *Dicționarul frazeologic croat* (2014: 307) precizează următoarea caracteristică a frazeologismelor: o mare parte a frazeologismelor se caracterizează de pitoresc, un grad ridicat de expresivitate și, cel mai adesea, un sens conotativ negativ. O trăsătură importantă a frazeologiei este de-semantizarea, care arată că toate sau o parte din componente și-au pierdut sensul lexical original, în timp ce fraza în ansamblu a dobândit un sens nou, idiosincratic. În același timp, acest lucru înseamnă că sensul frazeologismului nu se obține prin însumarea semnificațiilor lexicale ale componentelor frazeologisme individuale.

În capitolul următor, vom arăta cum pot fi exprimate emoțiile cu ajutorul limbajului. Este interesant faptul că în dicționarele frazeologice croate și române am găsit mai multe expresii care exprimă emoții negative decât cele care exprimă emoții pozitive.

3. Limbă și emoții

Unul dintre cuvintele cheie în această lucrare este emoția. Deși toată lumea pare să știe ce înseamnă acest cuvânt, emoția este totuși dificil de definit.

A. Lopatiuc, A. Chiriac și T. Trebeș (2017: 190) afirmă în *Universul emoțional din frazeologismele limbii române*: „Se spune că emoțiile nu au nevoie de cuvinte, dar de cele mai multe ori atunci când suntem copleșiți de o emoție tindem să o împărtășim cu cei din jur.“

Emoțiile sunt experiențe care descriu relația dintre om și mediul care îl înconjoară. Acestea sunt, de asemenea, condiții complexe preexistente care includ trei componente: experiența subiectivă, răspunsul fizic și răspunsul comportamental. Emoțiile manifestă stări de spirit subiective care sunt însoțite de anumite modificări fiziologice care conduc o persoană la anumite reacții. Potrivit lui Kovačević și Ramadanović, există diverse clasificări ale emoțiilor, dar au fost respectate o clasificare în emoții primare și secundare (Kovačević, Ramadanović, 2001: 505-527).

Novoselec afirma că emoțiile apar în creier ca reacție la un stimul extern și se manifestă *pe* sau *în corp*. El este de părere că limbajul relevă multe despre emoții, deoarece permite înțelegerea modului în care corpul uman se comportă într-o stare emoțională. Novoselec mai adaugă că un astfel de limbaj este figurativ și metaforic, deoarece emoțiile sunt concepte abstracte (Novoselec, 2019: 49).

Cele două definiții ale lor K. Oatley și M.J. Jenkins afirmă: „Emoția este de obicei cauzată de evaluarea conștientă sau inconștientă a unui eveniment ca fiind esențial pentru un scop important / Emoția este de obicei percepută ca un tip special de stare mentală, care este uneori însoțită sau urmată de schimbări fizice, expresii și acțiuni“ (K. Oatley și M.J. Jenkins, 2003: 96).

Pentru a ne exprima emoțiile, cum ar fi fericirea, tristețea, furia, putem folosi diferite frazeologisme în forma lor originală. Frazeologia cuprinde niște locuțiuni, proverbe, frazeologisme, altfel spus tot ceea ce face parte de limbă și cultură. Potrivit lui Lopatiuc, Chiriac și Trebeș în *Universul emoțional din frazeologismele limbii române* (2017: 191), Iorgu Iordan afirmă că expresivitatea este concepută cu vorbirea spontană, familiară și populară. În același articol, Ion Coteanu afirmă în *Stilistica funcțională a limbii române* expresivitatea ce corelează cu funcția expresivă sau emotivă și afectivitate sau expresivitate spontană este manifestarea verbală a emoției

corespunzătoare. Putem afirma că persoană este influențată de starea emoțională și de situație la unele frazeologisme pentru descrie sentimentele sau starea în care se află, dându-i textului un grad variabil de expresivitate (Lopatiuc, Chiriac, Trebeș, 2017: 191).

Paul Ekman rezumă emoțiile ce există în literatură la șase emoții fundamentale: furia, frica, fericirea, surprinderea, dezgustul și tristețea. Caracteristicile comune ale emoțiilor primare menționate sunt expresiile faciale care apar rapid și durează puțin timp. În plus, expresiile faciale sunt o formă de comunicare non-verbală (Ekman, 1970: 152). Potrivit lui Novoselec, anumite emoții sunt vizibile pe față, în postura corpului sau în gesturi. Modelul cultural al emoțiilor constă în cunoștințele noastre despre modul în care ne manifestăm emoțiile (Novoselec, 2019: 86).

4. Emoții primare

Emoțiile primare sunt importante pentru oameni, deoarece sunt integrate în neuroanatomia umană și au o mare importanță în adaptarea la mediu și în supraviețuirea speciei (Kovačević, Ramadanović, 2016: 505-527). Emoțiile primare sunt împărțite în pozitive și negative. Fericirea și surpriza sunt pozitive, în timp ce tristețea, furia, frica și dezgustul sunt negative. Emoțiile pozitive conduc și motivează fiecare individ și sunt, de asemenea, acele emoții care activează atenția și conștientizarea. Emoțiile negative ne avertizează asupra unui pericol și, la fel ca cele pozitive, ne permit să acționăm și să facem față problemei (Kovačević, Ramadanović, 2016: 505-527).

Emoțiile primare ar trebui să fie înnăscute, simple și inconștiente, în timp ce emoțiile secundare sunt condiționate cultural, sunt complexe și conștiente. Ekman s-a ocupat mai întâi de emoții și le-a izolat în ceea ce privește manifestarea lor fizică, adică expresia de pe fața umană (Kovačević, Ramadanović, 2016: 505-527).

4.1. Emoții pozitive și negative

Așa cum am afirmat deja în capitolul anterior, Ekman a împărțit emoțiile primare în pozitive și negative. Fericirea și surpriza ne exprimăm prin emoții pozitive. Cu toate acestea, surpriza este o emoție specifică, deoarece poate fi o emoție pozitivă, cât și o emoție negativă. Ne exprimăm tristețea, frica, furia și dezgustul cu emoții negative. Diferența dintre emoții nu este ușor de definit. Izard afirmă că fiecare emoție poate fi pozitivă sau negativă și că aceasta depinde de situația specifică în care se află individul (Izard, 1977 : 18).

În capitolul următor vom descrie fericirea, tristețea și furia care sunt importante pentru lucrare.

5. Sentimentul de fericire în frazeologie

În acest capitol și în următoarele, se vor spune mai multe despre frazeologisme și componentele acestora. Toate frazeologismele elaborate în această lucrare sunt preluate din dicționarele frazeologice croate și române. Când vorbim despre corpusul pentru limba română am folosit *Dicționar de expresii românești în contexte* de Vasile Ilincan (2015), *Frazeologia limbii române* de Gheorghe Colțun (2005) și lucrarea *Proverbe, zicători, ghicitori* de Ilie Barangă și Lucian Pricop (2016). Pe lângă cele de mai sus, am folosit și o căutare online în *Dicționare ale limbii române (dexonline.ro)*. Pentru corpusul de frazeologisme din limba croată am folosit *Hrvatski frazeološki rječnik* de Menac, Fink Arsovski și Radomir (2014), dar și prin căutarea online a bazei de frazeologisme disponibile pe paginile *Baza frazema hrvatskoga jezika (http://frazemi.ihj.hr/)* și *Jezikoslovac (https://jezikoslovac.com/)*.

Paul Ekman definește fericirea ca starea în care omul se simte bine și care îi generează emoții și trăiri pozitive. Există o serie de emoții plăcute destul de diferite, fiecare declanșată de un eveniment diferit (Ekman, 2011: 365).

Fericirea este una dintre emoțiile primare pozitive. Ea poate fi recunoscută încă din copilărie și reprezintă o emoție plăcută care ne mișcă și ne încurajează să îndeplinim sarcini (Štrbac, 2018: 128). Fericirea poate fi asociată și cu alte sentimente de confort, satisfacție și ușurare. Expresia facială a acestui sentiment este un zâmbet, creat ca o manifestare a exprimării fericirii.

În frazeologia croată (Kovačević, Ramadanović, 2016), conceptul de fericire este adesea introdus prin intermediul unor expresii care au în ele elementul „*inimă*”. Așadar, avem expresii „*srce je zaigralo komu od radosti*”, în plus, avem componentă „*mână*”, „*nekome ide od ruke*” / „*biti sretne ruke*”, ceea ce ar reprezenta faptul că totul în viața lui merge așa cum și-a imaginat și din acest motiv simte satisfacție sau fericire. Mai multe fraze care au același sens, cum ar fi „*biti sretne ruke*” sunt: „*imati više sreće nego pameti*”, „*biti lud od sreće*”, „*imati vrašku sreću*”, „*roditi se pod sretnom zvijezdom*”, „*polaziti za rukom*”, „*sretan je neko koliko je težak*”. Atunci când urăm cuiva noroc, folosim adesea o frază cu componentă „*degetul mare*”, te tako „*držati nekome palce*” exact asta înseamnă să îi dorești cuiva să reușească ceea ce a vrut să realizeze.

După cum s-a spus mai sus, fericirea poate fi arătată prin expresii faciale, cum ar fi zâmbetul și râsul. Reacția poate fi la un act amuzant, dar poate fi, de asemenea, o reacție la un eveniment fericit, așa că folosim aici un frazeologism: „*Sjajiti se od sreće.*” „*Smiješi se / nasmiješi se komu brk.*” „*Smijati se od uha do uha.*”. Cu ajutorul acestor fraze, ne putem exprima când cineva este fericit.

Novoselec afirmă că fericirea este adesea asociată cu metafora „*sreća je gore*”, care a motivat expresia „*skakati od sreće*”, alături de motivarea intensității cu metafora „*više je gore*”. El afirmă, de asemenea, că emoțiile ne pot copleși adesea, ceea ce este evident în expresia „*obuzele su koga emocije*”. Putem observa că emoțiile sunt cauzate de o forță care poate avea ca rezultat o emoție pozitivă sau negativă (Novoselec, 2019: 49-50).

În frazeologia românească, *Universul emoțional din frazeologismele limbii române* (2017), conceptul de fericire este introdus, ca și în frazeologia croată, adesea cu ajutorul unei fraze care are în ea componenta „*inimă*”. Așadar, avem expresii „*a crește inimă din cineva*”, „*a râde inimă în cineva*”, „*a i se umflă inimă în piept*”. Alte expresii care exprimă fericirea în frazeologia românească sunt: „*parcă l-a prins pe Dumnezeu de picioare*” – „a da de o mare bucurie”, „*a-i râde musteța*” – „a avea o ușoară bucurie”, „*a nu mai încăpea în piele*” – „a fi bucuros! și „*a fi în al șaptelea cer*” – „a fi foarte fericit”. Următoarea parte va arăta celelalte expresii care descriu fericirea și ce înseamnă ele: „*A nu-și afla loc*” – „nu putea sta liniștit de bucurie”, „*a avea haz*” – „a simți plăcere și bucurie”, „*A duce la brazdă*” – „a aduce pe cineva pe drumul cel bun”, „*a-și bate călcâiele*” – „a sări în sus de bucurie”. Pentru a exprima „a fi foarte bucuros” sunt: „*A nu mai putea de bucurie*”, „*a nu-l ține pământul*”, „*a sări într-un picior*”, „*a sări în pod*” și „*a nu mai călca pe pământ*”. Așadar, avem și expresia „*a da cu mâneci largi*” – „a da cu plăcere”.

6. Sentimentul de tristețe în frazeologie

Cel mai adesea, durerea este prezentată ca un sentiment de pierdere. O emoție pe care o simțim ca răspuns la ceva neplăcut sau trist ce s-a întâmplat. Potrivit lui Ekman, deși tristețea este adesea asociată cu suferința, autorul menționat mai sus consideră că tristețea este pasivă, în timp ce suferința este un sentiment de protest și de confruntare activă cu sursa pierderii. Potrivit lui Ekman, tristețea aparține emoțiilor pe termen lung și poate apărea împreună cu alte emoții, de exemplu furia (Ekman conform: Štrbac, 2018: 120).

Cea mai frecventă expresie a tristeții sunt lacrimile, motiv pentru care acestea apar adesea în frazele folosite pentru a descrie tristețea. Kovačević și Ramadanović (2016: 514) descriu câteva dintre manifestările tristeții, și anume: o frunte încrățită, buze care urmează vârfurile sprâncenelor și se curbează în jos, pleoape căzute.

În frazeologia croată, sentimentul de tristețe este adesea asociat cu fraze somatice cu componentă „*inimă*“ și „*gură*“ (Kovačević, Ramadanović, 2016). „*Inimă*“ este adesea menționată în expresii folosite pentru a descrie starea spirituală, cum ar fi „*pukne komu srce*“, „*steže se komu oko srca*“, „*teško je kome pri srcu*“, „*rana na srcu*“, „*srce se para*“, „*slamanje srca*“ indică tristețe. Pentru a descrie această stare, folosim niște expresii „*srce puca komu za kim*“, „*srce se steže kome*“. Durerea este o manifestare a tristeții. Durerea poate fi o durere fizică, dar și o durere psihică datorată pierderii unei persoane dragi, a unui lucru drag etc.

În plus, putem vedea, de asemenea, amărăciunea unei persoane atunci când descriem tristețea, de exemplu: „*hladno je oko srca komu*“ (Kovačević, Ramadanović, 2016: 505-527).

În cazul fericirii, principala manifestare a emoțiilor este zâmbetul și râsul, dar în cazul tristeții sunt lacrimile și plânsul. De aceea, frazeologismele sunt frecvente: „*isplakati dušu*“, „*plakati kao malo dijete*“, „*plakati kao kišna godina*“, „*gušiti se u suzama*“, care ar descrie aceeași „*gorki plač*“ și sentimentul care însoțește o mare jale și tristețe. Atunci când rănim pe cineva spunem „*da smo uboli koga u srce*“, „*kidati komu srce*“, „*dovesti nekoga do suza*“.

Novoselec spune că tristețea poate fi recunoscută și pe baza unei poziții aplecate, atunci când suntem deprimați și de aceea folosim metafora „*tuga je dolje*“, datorită expresiei „*palo je (komu) raspoloženje*“, „*srce je ušlo u pete komu*“ este descrisă sentimentul de tristețe. Tristețea este mai

puternică și este descrisă prin metafora „*dubina*”. Acesta este motivul pentru care se folosesc frazeologisme de afecțiune „*dirnuti u dno srca*” și „*na dnu srca*”. Novoselec crede că emoțiile negative lasă o amprentă mai mare și, prin urmare, sunt stocate mai adânc decât sentimentele pozitive. (Novoselec, 2019: 17, 223, 242).

În frazeologia românească, sentimentul de tristețe este deseori legat cu componentă „*inimă*”: „*inimă-albastră*”, „*a avea inima neagră*”, „*a avea inima grea*”. Iată câteva fraze pentru a arăta sentimentul de tristețe: „*a-și înghiți amarul*” – „a suferi în tăcere”, „*a da de belea*” – „a da de un necaz”, „*a cădea cerul peste cineva*” – „a se supăra rău”, „*a nu vedea lumea înaintea sa*” – „a fi foarte supărat”, „*a-și face sânge rău*” – „a se supăra foarte tare”.

Tristețea este opusul fericirii. Sinonimele pentru tristețe sunt durerea, suferința și melancolia. Daniel Goleman menționează ca principala funcție a tristeții este ajutorul dat pentru adaptare în cazul unei pierderi importante (Lopatiuc, Chiriac, Trebeș, 2017: 194).

7. Sentimentul de furie în frazeologie

Furia este una dintre cele mai periculoase emoții, datorită faptului că poate fi irațională (Ekman, 2003). Sintagma: *înnegrit în fața ochilor*, descrie cel mai adesea starea în care se află în acel moment o persoană irațională. Furia, ca sentiment, a apărut în timpul nemulțumirii, negativismului și se vorbește despre răni psihologice sau fizice. Autorii Kovačević și Ramadanović (2016 : 515) consideră că furia este considerată o stare sănătoasă, dar subliniază că prevenirea reacțiilor poate duce o persoană la sentimente de frustrare.

Furia are manifestări interne și externe. Manifestarea externă a furiei este roșeața facială, căldura, transpirația, creșterea abilităților motorii. Furia ca sentiment este mai intensă decât fericirea. Manifestările interne sunt palpitațiile inimii, creșterea tensiunii arteriale, modificări ale vocii (Kovačević, Ramadanović, 2016: 516).

În frazeologia croată, furia este cel mai adesea reprezentată prin fraze somatice care includ nasul, unghiile, inima, mâinile, picioarele (Kovačević, Ramadanović, 2016). Frazeologismul „*spustiti nos do poda*“ ar însemna a fi jignit sau supărat, deoarece persoana jignită își coboară capul și nu vrea să-și arate sentimentele din cauza propriei demnități. „*Gristi nokte*“, o frază care arată nervozitate, dar și nemulțumire față de situație, apoi „*škrgutati zubima / kipi kome u srcu*“ ne exprimăm furia din inimă. Fraza obișnuită „*ustati na lijevu nogu*“, care indică starea unei persoane care este într-o dispoziție proastă, nemulțumită sau supărată fără motiv.

Potrivit lui Novoselac, în acest frazeologism recunoaștem „furia emoțională“ care ne afectează mai mult pentru că este localizată în inimă. Semnificația frazeologismului este exprimarea unei furii puternice, acumulate (Novoselec, 2019: 96).

După *Universul emoțional din frazeologismele limbii române* (2017), furia în frazeologia românească se exprimă prin următoarele expresii: „*a se face foc și pară*” – „a turba de mânie”, „*a-l apuca nervii*”, „*a-i da cuiva oala în foc*” – „a fi furios”. Furia este cel mai adesea reprezentată prin fraze somatice care includ nasul, capul, ochii, gura: „*a arunca flăcări pe nas*”, „*a i se sui (urca) sângele la cap*” – „a deveni furios”, „*a vedea roșu înaintea ochilor*”, „*a face spume la gură*” – „a se înfuria”, „*a i se aprinde pârjol înaintea ochilor*”, „*a umbla cu țâfna în nas*”. Alte

expresiile frazeologice pentru exprimarea furiei sunt: „*a-i sări țandăra*” – „a se înfuria”, „*cu o falcă în cer și cu una în pământ*” – „foarte mânios”.

Furia devine sentimentul predominant din punct de vedere comportamental, cognitiv (Lopatiuc, Chiriac, Trebeș, 2017: 192).

8. Obiectivul lucrării și metodologia

Limba română face parte din grupul limbilor romanice dar are și influența limbilor slave, din care face parte și limba croată. Prin urmare, putem presupune că există anumite asemănări între ele. Cu toate acestea, având în vedere că frazeologia este o parte deosebit de complexă a fiecărei limbi, scopul acestei lucrări este de a determina cât de mult se potrivesc frazeologismele din ambele limbi.

În această lucrare am intenționat să clarificăm frazeologismele în baza celor trei emoții definite de către Paul Ekman. Exemplele au fost selectate din dicționare de frazeologisme și clasificate după echivalente complete, echivalențe parțiale și frazeologisme care au același înțeles, dar care nu au puncte de contact în structura propoziției sau în părțile individuale ale propoziției.

Metodologia de cercetare a expresiilor frazeologice este cea a analizei contrastive, această lucrare propunându-și să determine echivalențele în limbile română și croată.

8.1. Corpus

Corpusul de frazeologisme din limba română a fost colectat prin analizarea *Dicționarului de expresii românești în contexte* de Vasile Ilincan (2015), și lucrării *Proverbe, zicători, ghicitori* de Ilie Barangă și Lucian Pricop (2016), precum și prin căutare online în *Dicționare ale limbii române (dexonline.ro)*, în timp ce corpusul de frazeologisme din limba croată a fost colectat prin cercetare în *Hrvatski frazeološki rječnik* Menac și Fink Arsovski (2014), dar și prin căutarea online a bazei de frazeologisme disponibile pe paginile *Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* și *Jezikoslovac (https://jezikoslovac.com/)* pe care le-am menționat anterior în capitolul 5. Altă literatură este menționată la sfârșitul lucrării.

9. Analiza contrastivă a frazeologismelor românești și a celor croate

Analiza contrastivă analizează relația dintre unitățile lingvistice din perechile de limbi și observă categoriile unei limbi în raport cu categoriile corespunzătoare din cealaltă limbă (Forko, 2009: 95). Cu ajutorul analizei contrastive, această lucrare își propune să determine echivalențele în limbile română și croată și relațiile de echivalență a frazeologismelor din materialul cercetat.

Deși sună simplu, procesul de traducere nu este o activitate simplă sau satisfăcătoare și depinde de traducători să facă o treabă cât mai bună pentru a transmite un anumit mesaj sau text, păstrând în același timp cât mai mult posibil din unicitatea sistemului lingvistic original. De asemenea, trebuie subliniat faptul că, uneori, traducerea ideală nu este posibilă, iar în acest caz apar așa-numitele lacune lexicale. Lacunele lexicale reprezintă absența unei expresii în limba sursă pentru un anumit conținut în limba țintă (Forko, 2009: 95).

Limba de plecare a analizei contrastive este limba română. La împărțirea frazeologismelor au fost luate în considerare forma, sensul și asemănările în compoziția lexicală. Tema acestei lucrări este reprezentată de emoții, mai precis *Exprimarea emoțiilor de fericire, tristețe și furie, prin frazeologisme în limba română și limba croată* și intenția era de a găsi sinonime cu ajutorul unei analize contrastive a frazeologismelor românești și a celor croate care conțin emoțiile menționate.

Analiza contrastivă a rezultat în clasificarea frazeologismelor identificate în echivalente complete și parțiale. În aceste două categorii, frazeologismele sunt enumerate în tabele. Tabelele sunt alcătuite astfel încât în prima coloană din stânga se află un frazeologism românesc, în coloana următoare traducerea literală a frazeologismului, iar în coloana din dreapta echivalentul croat. Unele echivalente croate pot avea mai multe forme diferite care au același sens.

9.1. Echivalente complete

Echivalente complete includ sintagme a căror formă și sens se potrivesc complet, ca în exemplul următor:

(1) A avea mai mult noroc decât minte – imati više sreće nego pameti

În acest exemplu, frazeologismul românesc *A avea mai mult noroc decât minte* se potrivește complet cu echivalentul lui în limba croată *imati više sreće nego pameti* atât din punct de vedere al frazeologismului, cât și al conținutului. Așadar, frazeologismele se potrivesc la toate nivelurile, prin urmare, atât în limba română, cât și în limba croată, se folosește verbul *a avea*, în plus, substantivul în ambele limbi sunt *noroc* și *minte*. De asemenea, ordinea cuvintelor din propoziție este aceeași în ambele limbi. Prin acest frazeologism, descriem sentimentul de fericire, mai exact, acesta este un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva are mai multă șansă decât inteligență.

Corpusul cuprinde 7 echivalențe complete româno-croate colectate pentru această lucrare care pot fi găsite în *Tabelul 1*. În exemplele de mai jos, unele dintre echivalentele croate au mai multe forme diferite care au același semnificație. În acest caz, versiunile frazeologismului sunt afișate în ordinea în care mai întâi echivalează cu frazeologismul românesc, iar apoi este prezentată partea opțională a frazeologismului.

Tabelul 1 – Echivalențele complete româno-croate

<i>Frazeologisme în limba română</i>	<i>Sensul și traducere literală</i>	<i>Echivalentul croat</i>
1. A avea mai mult noroc decât minte	<i>A avea mai multă șansă decât inteligență</i> <i>Imati više sreće nego pameti</i>	<i>Imati više sreće nego pameti</i>
2. A-i râde musteața	<i>A se bucura, a fi mulțumit</i> <i>Smiješi mu se brk</i>	<i>Smiješi se /komu/ brk</i> <i>Nasmiješi se komu brk</i>
3. A fi în al șaptelea cer	<i>A fi extrem de bucuros, de fericit, de mândru</i> <i>Biti na sedmom nebu</i>	<i>Biti na sedmom nebu</i> <i>Biti na devetom nebu</i>

4. A-l cuprinde gânduri negre	<i>A deveni tot mai trist din cauza îngrijorării sau a unor reflecții triste</i> Crne ga misli obuzimaju	<i>Zaokupljaju /koga/ crne misli</i>
5. A râde inima în cineva	<i>A se simți foarte bine, a se bucura</i> Smije se srce u nekome	<i>Smijati se od srca</i>
6. Din inimă	<i>Din tot sufletul, cu toată puterea sufletească</i> Od srca	<i>Od srca</i>
7. A i se sui (urca) sângele la cap	<i>A se înroși din cauza unei emoții puternice; a se înfuria</i> Krv mu juri u glavu	<i>Jurnula je krv u glavu /komu/</i>

(2) A-i râde musteața – Smiješi se /komu/ brk

– Nasmiješi se komu brk

În exemplul *A-i râde musteața* putem observa că echivalentul în limba croată are două forme ale verbului care descrie frazeologismul românesc, *Smiješi se /komu/ brk* și *Nasmiješi se komu brk*. Cu toate acestea, chiar dacă sunt două verbe, ele nu schimbă sensul frazeologismului. Prin urmare, atât în limba română, cât și în limba croată, se folosește verbul *a-i râde*, în plus, substantivul în ambele limbi este *musteața* de asemenea, ordinea cuvintelor din propoziție este aceeași în ambele limbi. Acest frazeologism exprimă fericirea.

(3) A fi în al șaptelea cer – Biti na sedmom nebu

– Biti na devetom nebu

La fel ca în exemplul anterior, exemplul *A fi în al șaptelea cer* are două echivalente în limba croată. În acest caz, spre deosebire de precedentul, diferența este în numere. În frazeologismul românesc este vorba de numărul șapte, în timp ce în limba croată există două echivalente ale frazeologismului menționat, și anume numărul șapte și numărul nouă. Celelalte părți ale propoziției sunt egale. Ambele limbi folosesc verbul *a fi* și substantivul *cer*. Acest frazeologism exprimă fericirea, mai

exact, este un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva este extrem de bucuros, de fericit, de mândru.

(4) A-l cuprinde gânduri negre – Zaokupljaju /koga/ crne misli

Exemplul *A-l cuprinde gânduri negre* se potrivește complet cu echivalentul lui în limba croată *Zaokupljaju /koga/ crne misli* atât din punct de vedere al frazeologismului, cât și al conținutului. Așadar, frazeologismele se potrivesc la toate nivelurile. Ambele limbi folosesc verbul *A cuprinde*, substantivul *gânduri* și adjectivul *negre*. Cu aceste frazeologisme ne putem exprima sentimentul de tristețe, mai exact, este un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva devine tot mai trist din cauza îngrijorării sau a unor reflecții triste.

(5) A râde inima în cineva - Smijati se od srca

Exemplul *A râde inima în cineva* se potrivește cu echivalentul lui în limba croată *Smijati se od srca*. Ordinea frazelor este egală. În frazeologismul românesc, verbul vine primul și apoi substantivul, și asemenea este în limba croată. Ambele limbi folosesc verbul *A râde* și substantivul este *inimă*. Cu aceste frazeologisme ne putem exprima sentimentul de fericire, mai exact, este un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva este bucuros, satisfăcut, mulțumit.

(6) Din inimă – Od srca

În acest exemplu, frazeologismul românesc *din inimă* se potrivește complet cu echivalentul lui în limba croată *od srca* atât din punct de vedere al frazeologismului, cât și al conținutului. Așadar, frazeologismele se potrivesc la toate nivelurile. Ambele limbi au substantivul *inimă* cu prepoziția *din*. Prin acest frazeologism, descriem sentimentul de fericire, mai exact, este un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva face ceva din tot sufletul, cu toată puterea sufletească.

(7) A i se sui (urca) sângele la cap – Jurnula je krv u glavu /komu/

În acest exemplu, frazeologismul românesc *A i se sui (urca) sângele la cap* se potrivește complet cu echivalentul lui în limba croată *Jurnula je krv u glavu /komu/* atât din punct de vedere al frazeologismului, cât și al conținutului. În frazeologismul românesc este vorba de verbul *a i se sui (urca)* în timp ce în limba croată este verbul *a urca* și avem expresia *sângele la cap* în ambele limbi. Acest frazeologism exprimă furie.

În capitolul următor, vom vorbi puțin mai mult despre echivalențele parțiale.

9.2. Echivalente parțiale

Corpusul cuprinde 25 echivalentele parțiale și include fraze cu același sens, dar cu formă similară, a căror compoziție lexicală și (sau) structură gramaticală corespund parțial. Echivalentele parțiale româno-croate colectate pentru această lucrare pot fi găsite în *Tabelul 2*. După tabelul, vom explica fiecare exemplu separat.

Tabelul 2 – Echivalențele parțiale româno-croate

<i>Frazeologisme în limba română</i>	<i>Sensul și traducere literală</i>	<i>Echivalent croat</i>
1. Cu nasul în jos	<i>A fi supărat, umilit, amărît, trist</i> S nosom prema dolje	<i>Spustiti nos do poda</i>
2. A călca cu piciorul stâng /sau cu stângul/	<i>A porni prost la o acțiune, a nu izbuti</i> Iskoračiti lijevom nogom	<i>Ustati na lijevu nogu</i>
3. A i se face (cuiva) negru înaintea ochilor	<i>A se tulbura (cuiva) vederea, a nu mai vedea bine de supărare, de mânie</i> Zacrnilo se pred očima	<i>Crno je /komu/ pred očima</i> <i>Zacrnilo se /komu/ pred očima</i>
4. A-l apuca nervii	<i>A avea o criză nervoasă, un acces de nervi</i> Uhvatili ga živci	<i>Doživjeti slom živaca</i> <i>Izgubiti živce</i>
5. A sta ca o găină plouată	<i>A arăta necăjit, fără vlagă, fără chef</i> Sjediti kao pokisla kokoš	<i>Izgledati kao pokisla kokoš</i> <i>Držati se kao pokisla kokoš</i>
6. A cădea cerul pe cineva	<i>A) A se înfuria</i> <i>B) A primi o veste copleșitoare, cutremurătoare, zguitoare; a fi surprins, uluit, năucit</i>	<i>Srušio se svijet /komu/</i>

	<i>C) A fi foarte rușinat</i> Srușilo se nebo na nekoga	
7. A-i veni dracii	<i>A se înfuria</i> Dolaze kome vragovi	<i>Poslati /koga, što/ kvragu</i>
8. A face spume la gură	<i>A se enerva, a se înfuria</i> Pjeniti se na usta	<i>Pjeniti se</i>
9. A scoate din fire	<i>A enerva, a irita, a înfuria</i> Ukloniti s pameti	<i>Sići s uma</i> <i>Raspametiti se</i>
10. Parcă l-a prins pe Dumnezeu de picioare	<i>Se spune despre cineva care</i> <i>are o bucurie sau o realizare</i> <i>neașteptată</i> <i>A da de o mare bucurie</i> Kao da je uhvatio Boga za noge	<i>Uhvatiti boga za bradu</i>
11. A sări într-un picior	<i>A se bucura mult</i> Skakati na jednoj nozi	<i>Skakati od sreće</i>
12. A sări în pod	<i>A fi foarte bucuros, fericit</i> Skočiti u/na most	<i>Skakati od sreće</i>
13. A da cu mâneci largi	<i>A da bucuros, cu voie bună, a</i> <i>fi darnic</i> Dati sa širokim rukavima	<i>Biti široke ruke</i> <i>Biti širokih grudi</i>
14. Cu capul în piept	<i>Cu capul plecat (de rușine, de</i> <i>supărare etc.)</i> S glavom u/na prsima	<i>Biti pognute glave</i>
15. A da de belea	<i>A da de un necaz, avea o</i> <i>supărare</i> Naići na nevolje	<i>Zadavati /komu/ dosta</i> <i>problema</i> <i>Zadavati /komu/ glavobolju</i>
16. A se face foc și pârjol	<i>A-și ieși din fire, a se înfuria</i> <i>foarte tare</i> Postati vatra i požar	<i>Sipati vatra</i>

17. A-i da cuiva oala în foc	<i>A-și ieși din fire, a se aprinde de manie</i> Staviti nekome lonac na vatra	<i>Bacati ulje na vatra</i>
18. A i se aprinde pârjol înaintea ochilor	<i>A se înfuria foarte tare, a se supăra; a se face foc și pară</i> Zapaliti požar pred očima	<i>Sijeva /komu/ vatra iz očiju</i>
19. A se aprinde foc	<i>A se înfuria foarte tare</i> Zapaliti se kao vatra	<i>Pasti / padati u vatra</i>
20. A avea pipota plină	<i>A fi înfuriat</i> Imati pun želudac	<i>Pun mi je kufer</i>
21. A vedea roșu înaintea ochilor	<i>A se enerva foarte tare, a se înfuria</i> Vidjeti crveno pred očima	<i>Crno je /komu/ pred očima</i> <i>Zacrnilo se /komu/ pred očima</i> <i>Crven od bijesa</i>
22. A fierbe de venin	<i>A fi foarte furios</i> Kipjeti od otrova	<i>Krv kipi /komu/</i> <i>Krv ključa /komu/</i>
23. A umbla ca o curcă plouată	<i>Se spune despre un om trist, abătut</i> Hodati kao mokra purica	<i>Izgledati kao pokisla kokoš</i>
24. A scăpa corabia pe apă	<i>A fi trist, fara chef</i> Ispustiti lađu na vodu	<i>Izgleda kao da su mu lađe potonule</i> <i>Osjeća se kao da su mu lađe potonule</i> <i>Potonule su /komu/ sve lađe</i>
25. A se urca pe pereți	<i>A fi foarte supărat, a fi furios</i> Penjati se na zidove	<i>Popeti se na glavu (na vrh glave)</i>

(1) Cu nasul în jos – Spustiti nos do poda

În exemplul *Cu nasul în jos*, frazeologismul românesc *Cu nasul în jos* se potrivește cu echivalentul lui în limba croată *Spustiti nos do poda* atât din punct de vedere al frazeologismului, cât și al conținutului. Așadar, în limba română și în limba croată, pentru expresia menționată se folosește

substantivul *nas*. Diferența este că în limba croată mai avem și o expresie *până la pământ*. Cu acest frazeologism ne putem exprima sentimentul de furie, mai exact, este un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva este jignit, supărat.

(2) *A călca cu piciorul stâng /sau/ cu stângul/ - Ustati na lijevu nogu*

Exemplul, *A călca cu piciorul stâng /sau/ cu stângul/* se potrivește cu echivalentul lui în limba croată *Ustati na lijevu nogu*. Diferența este că în limba română verbul este *a călca*, în timp ce în limba croată este *a se ridica / a se scula*. Toate celelalte părți, cum ar fi substantivul *piciorul* și adjectivul *stâng* sunt egale și au același sens în ambele limbi. Cu acest frazeologism ne putem exprima sentimentul de furie, mai exact, este un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva a pornit prost la o acțiune, că nu a izbutit.

(3) *A i se face (cuiva) negru înaintea ochilor – Crno je (komu) pred očima*

În acest exemplu, *A i se face (cuiva) negru înaintea ochilor* se potrivește cu echivalentul lui în limba croată *Crno je (komu) pred očima*. Diferența este în ordinea cuvintelor. În frazeologismul românesc, verbul vine primul și apoi substantivul, în timp ce în limba croată substantivul precedă verbul. Diferența este că în limba română verbul este *a i se face*, în timp ce în limba croată este verbul *a fi*. Toate celelalte părți sunt egale și au același sens în ambele limbi, mai exact substantivul *ochi*, adjectivul *negru* și prepoziția *înainte*. Acest frazeologism exprimă furie.

(4) *A-l apuca nervii – Doživjeti slom živaca*

În acest exemplu, *A-l apuca nervii* se potrivește cu echivalentul lui în limba croată *Doživjeti slom živaca*. Ordinea frazelor este egală. În frazeologismul românesc, verbul vine primul și apoi substantivul, și asemenea este în limba croată. Diferența este că în limba română verbul este *a apuca*, în timp ce în limba croată este expresia *doživjeti*. De asemenea, diferența este că în limba croată este *o cădere de nervii*, în timp ce este în limba română este *o criză de nervii*. Cu aceste frazeologisme ne putem exprima sentimentul de furie, mai exact, este un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva are o criză nervoasă, un acces de nervi.

(5) *A sta ca o găină plouată – Izgledati kao pokisla kokoš*

– *Držati se kao pokisla kokoš*

În exemplul, *A sta ca o găină plouată* putem observa că echivalentul croat are un sens diferit față de traducerea literală a frazeologismului românesc. Asemenea, diferența este în ordinea cuvintelor. În frazeologismul românesc, substantivul vine primul și apoi adjectivul, în timp ce în limba croată adjectivul precedă substantivul. Diferența este că în limba română verbul este *a sta*, în timp ce în limba croată avem verbul *a părea* și verbul *a ține*. Cu acest frazeologism ne putem exprima sentimentul de tristețe.

(6) *A cădea cerul pe cineva – Srušio se svijet /komu/*

În acest exemplu, putem observa că echivalentul croat are un sens egal cu frazeologismul românesc. Diferența este că în limba română substantivul este *cer* în timp ce în limba croată avem substantivul *lumea*. Verbul *a cădea* este același în exemplul croat și cel românesc. De asemenea, trebuie subliniat că limba română are trei explicații pentru același frazeologism, în timp ce în limba croată doar explicația de sub litera *b*) *A primi o veste copleșitoare, cutremurătoare, zguitoare; a fi surprins, uluit, năucit* are aceeași semnificație ca și frazeologismul croat. Cu acest frazeologism ne putem exprima sentimentul de tristețe.

(7) *A-i veni dracii – Poslati (koga, što) kvragu*

În exemplul, *A-i veni dracii* se potrivește cu echivalentul lui în limba croată *Poslati (koga, što) kvragu*. Ordinea cuvintelor este egală. În frazeologismul românesc, verbul vine primul și apoi substantivul și asemenea este în limba croată. Substantivul *drac* este același în exemplul croat și cel românesc. Diferența este că în limba română verbul este *a veni*, în timp ce în limba croată avem verbul *a trimite*. Cu acest frazeologism ne putem exprima sentimentul de furie.

(8) *A face spume la gură – Pjeniti se*

Exemplul *A face spume la gură* se potrivește cu echivalentul lui în limba croată *Pjeniti se*. În frazeologismul românesc, verbul vine primul și apoi substantivul *gură*, în timp ce în limba croată avem doar expresie *A face spume* pentru exprimă acest frazeologism. Cu acest frazeologism ne putem exprima sentimentul de furie.

(9) *A scoate din fire – Sići s uma / Raspametiti se*

Exemplul *A scoate din fire* se potrivește cu echivalentul lui în limba croată *Sići s uma / Raspametiti se*. Ordinea cuvintelor este egală. În frazeologismul românesc, verbul vine primul și apoi substantivul și asemenea este în limba croată. De asemenea, frazeologismul croat are mai multe forme. Diferența este că în limba română verbul este *a scoate*, în timp ce în limba croată avem verbul *a coborî* și *a-și veni în simțire*. Cu aceste frazeologisme ne putem exprima sentimentul de furie.

(10) *Parcă l-a prins pe Dumnezeu de picioare – Urvatiti boga za bradu*

În exemplul de mai sus, frazeologismul românesc și cel croat se potrivesc parțial, având în vedere că în ambele limbi avem substantivul *Dumnezeu*. Ceea ce înseamnă că singura diferență sunt substantivele din limbile română și croată. În limba română, pentru expresia menționată se folosește substantivul *picioar*, în timp ce în limba croată se folosește substantivul *barbă*. Frazeologismul de mai sus este folosit ca expresie prin care se exprimă „*un noroc mare și neașteptat*“.

(11) *A sări într-un picior – Skakati od sreće*

(12) *A sări în pod – Skakati od sreće*

În două exemple de mai sus, prezentăm frazeologisme care sunt folosite pentru a descrie fericirea în două moduri în limba română. Astfel, exemplul (2) are substantivul *picioar*, în timp ce echivalentul în limba croată este *fericirea*, și la fel în exemplul (3) avem substantivul *pod*, în timp ce în limba croată, la fel ca în exemplul anterior, avem substantivul *fericire*. Ambele exemple au verbul *a sări* care este același în ambele limbi.

(13) *A da cu mâneci largi – Biti široke ruke*

– *Biti širokeh grudi*

În exemplul de mai sus, limbile română și croată au în comun adjectivul *larg*. Diferența dintre echivalentul croat al frazeologismului românesc constă în verb. În limba română se folosește verbul *a da*, în timp ce echivalentul croat este verbul *a fi*. În plus, există și o diferență în ceea ce privește substantivul, astfel că în limba română se folosește lexemul *mâneci*, în timp ce în limba croată se folosesc *brațe* și *piept*. Cu acest frazeologism ne putem exprima sentimentul de fericire,

mai exact, este un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva dă bucuros cu voie bună.

(14) *Cu capul în piept – Pognute glave*

În exemplul *Cu capul în piept*, putem observa că în limbile română și croată se găsește echivalentul în substantivul *cap*. Diferența constă în faptul că în limba română se folosește substantivul *piept*, în timp ce în limba croată se folosește verbul *a pleca*. Acest frazeologism descrie sentimentul de rușine și de supărare.

**(15) *A da de belea – Zadavati /komu/ dosta problema*
– *Zadavati /komu/ glavobolju***

În exemplul de mai sus, echivalentul dintre frazeologismul croat și cel românesc constă în verbul *a da*, în timp ce diferența vine de la substantiv feminin *belea*, care în limba croată are un substantiv *problemă* și o expresie *durere de cap*, dar ambele exemple au același sens de frazeologisme ca și în limba română. Acest frazeologism descrie sentimentul de supărare.

(16) *A se face foc și pârjol – Sipati vatru*

În exemplul *A se face foc și pârjol* putem observa că în limbă română și croată echivalentă parțială este substantivul *foc* care este același în ambele limbi. În frazeologismul românesc se folosește verbul *a se face*, iar în croată se folosește verbul *a turna*. Acest frazeologism descrie sentimentul de furie.

(17) *A-i da cuiva oala în foc – Bacati ulje na vatru*

Diferența în exemplul *A-i da cuiva oala în foc* constă în verb, în limba română se folosește verbul *a da*, în timp ce în limba croată se folosește verbul *a arunca*. În plus, în limba română avem *o oală* pe care o „punem pe focul cuiva“, iar în frazeologismul croat „aruncăm ulei pe foc“. Ceea ce este același în ambele limbi este substantivul *foc*. Acest frazeologism descrie sentimentul de furie, mai exact, este un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva pierde calmul.

(18) *A i se aprinde pârjol înaintea ochilor – Sijeva /komu/ vatra iz očiju*

În exemplul *A i se aprinde pârjol înaintea ochilor* substantivul *ochi* apare în ambele frazeologisme. Diferența constă însă în verb, în frazeologismul românesc apare verbul *a se aprinde*, în timp ce în limba croată verbul este *a fulgera*. Acest frazeologism în ambele limbi descrie sentimentul de furie.

(19) *A se aprinde foc – Pasti / padati u vatra*

În exemplul de mai sus, putem observa că substantivul *foc* este prezent în ambele limbi. Diferența dintre frazeologisme constă în verb. Limba română are verbul *a se aprinde*, în timp ce limba croată are verbul *a cădea*. Ambele frazeologisme au același sens și sunt folosite pentru a descrie furia.

(20) *A avea pipota plină – Pun mi je kufer*

În exemplul de mai sus, putem vedea că, în ambele limbi, adjectivul este *plin*. În limba română, alături de adjectivul *plin*, se află verbul *a avea* și substantivul *pipota*, în timp ce în limba croată, adjectivul *plin* este primul, iar în locul substantivului *pipota* se află substantivul *valiză*. Ambele frazeologisme au același înțeles și exprimă sentimentul de furie.

(21) *A vedea roșu înaintea ochilor – Crno je /komu/ pred očima*

– *Zacrnilo se /komu/ pred očima*

– *Crven od bijesa*

În exemplul de mai sus, prepoziția *înainte* și substantivul *ochi* sunt comune în ambele frazeologisme. Diferența constă în alegerea culorii în limbile respective. Limba română are culoarea *roșie* pentru acest frazeologism, în timp ce în limba croată se folosește culoarea *neagră*, dar și *roșie* în alte forme ale echivalentului croat. Acest frazeologism descrie sentimentul de furie.

(22) *A fierbe de venin – Krv kipi /komu/*

– *Krv ključa /komu/*

În exemplul de mai sus, comun în ambele frazeologisme este verbul *a fierbe*, în timp ce diferența constă în substantivul pe care îl folosește. Astfel, în limba română substantivul este *venin*, în timp ce în limba croată se folosește substantivul *sânge*. Cu toate acestea, ambele frazeologisme au același înțeles și descriu sentimentul de furie.

(23) *A umbla ca o curcă plouată – Izgledati kao pokisla kokoš*

În exemplul de mai sus, limbile română și croată au în comun sensul frazeologismului. Diferența dintre echivalentul croat al frazeologismului românesc constă în verb. În limba română se folosește verbul *a umbla*, în timp ce echivalentul croat este verbul *a apare*. În plus, există și o diferență în ceea ce privește substantivul, astfel că în limba română se folosește substantivul *curcă*, în timp ce în limba croată se folosește *găină*. Acest frazeologism descrie un om trist, abătut, dezorientat.

(24) *A scăpa corabia pe apă – Izgleda kao da su mu lađe potonule*

– *Osjeća se kao da su mu lađe potonule*

– *Potonule su /komu/ sve lađe*

În exemplul de mai sus, echivalentul dintre frazeologismul croat și cel românesc constă în substantivul *corabia*. Diferența constă în verbul, limbă română folosește verbul *a scăpa*, în timp ce în limbă croată avem trei verbe care descriu același frazeologism, mai exact, verbul *a privi*, *a simți* și *a scufunda*. Acest frazeologism descrie sentimentul de tristețe.

(25) *A se urca pe pereți – Popeti se /komu/ na glavu (na vrh glave)*

În exemplul de mai sus, echivalentul dintre frazeologismul croat și cel românesc constă în verbul *a se urca*. Diferența constă în substantivul, limbă română folosește substantivul *pereți*, în timp ce în limbă croată avem substantivul *cap*. Acest frazeologism descrie sentimentul de furie.

În capitolul următor, vom vorbi puțin mai mult despre frazeologisme care au anumite particularități.

9.3. Particularitățile frazeologismelor

Diferite forme de frazeologisme românești și cele croate sunt prezentate în *Tabelul 3*. Tabelul prezintă 8 frazeologisme care au același înțeles, dar care nu au puncte de contact în structura propoziției sau în părțile individuale ale propoziției, dar sunt conectate prin sensul și sentimentul exprimat de frazeologism, sau arată la fel, dar au sensuri diferite.

Tabelul 3 – Frazeologisme româno-croate

<i>Frazeologisme în limba română</i>	<i>Sensul și traducere literală</i>	<i>Frazeologisme în limba croată</i>
1. A i se topi inima	<i>A suferi foarte tare</i> Topi mu se srce	<i>Srce se /komu/ topi za /kim, čim/</i>
2. A-și ieși din piele	<i>A fi cuprins de un sentiment foarte puternic (de bucurie, de ciudă etc.)</i> Izaći iz svoje kože	<i>Iskočiti iz kože</i>
3. A nu-și încăpea în piele	<i>A fi foarte bucuros, fericit</i> Ne stati u svoju kožu	<i>Iskočiti iz kože</i>
4. A fi ca mugurul brumat	<i>A fi trist, posomorât</i> Biti kao natučen pupoljak	<i>Biti kao tužna vrba</i>
5. A nu vedea lumea înaintea sa	<i>A fi foarte supărat</i> Ne vidjeti svijet pred sobom	<i>Bježi mi s očiju</i>
6. A nu-l ține pământul	<i>A fi foarte bucuros</i> Ne drži ga zemlja	<i>Biti u oblacima</i>
7. A fierbe mațele în cineva	<i>A fi foarte enervat</i> Vriju crijeva u nekome	<i>Izgubiti živce</i> <i>Kidati, trošiti živce</i> <i>Živci su mu popustili</i>
8. A duce la brazdă	<i>A aduce pe cineva pe drumul cel bun</i> Dovesti na brazdu	<i>Izvesti /koga/ na pravi put</i>

(1) *A i se topi inima – Srce se (komu) topi za (kim,čim)*

În acest exemplu *A i se topi inima* putem observa că frazeologismul românesc este egal cu frazeologismul croat *Srce se (komu) topi za (kim,čim)* când vorbim despre traducerea literală. Cu toate acestea, frazeologism este folosit pentru a exprima o emoție diferită atât în limba română, cât și în limba croată. Prin urmare, în limba română *A i se topi inima* descrie sentimentul de tristețe, și sensul frazeologismului este *a suferi foarte tare*, în timp ce în limba croată acest frazeologism este folosit pentru a exprima sentimentul de fericire, mai exact, sensul frazeologismului este *a se topi de bucurie, de grație*. Prin urmare, putem concluziona că acest exemplu prezintă o pereche falsă de frazeologisme.

(2) *A-și ieși din piele – Iskočiti iz kože / Iskočiti iz vlastite kože*

În exemplul *A-și ieși din piele*, se potrivește cu echivalentul lui în limba croată *Iskočiti iz kože / Iskočiti iz vlastite kože*. Ordinea frazelor este egală. În frazeologismul românesc, verbul vine primul și apoi substantivul și asemenea este în limba croată. De asemenea, frazeologismul croat are mai multe forme. Deci, în limbă croată putem folosi *Iskočiti iz kože* sau *Iskočiti iz vlastite kože*, în timp ce în limbă română se folosește doar *A-și ieși din piele*. Limba română are verbul *a-și ieși*, în timp ce limba croată are verbul *a sări*. Cu aceste frazeologisme ne putem exprima sentimentul de fericire pentru limbă română, mai exact, un sentiment foarte puternic de bucurie. În limbă croată ne putem exprima sentimentul de furie, mai exact, este un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva pierde prezența și care este incapabil să se controleze pe sine. Putem concluziona că acest frazeologism este folosit pentru două emoții complet diferite.

(3) *A nu-și încăpea în piele – Iskočiti iz kože*

În exemplul de mai sus, substantivul comun în ambele frazeologisme este *pielea*. În plus, putem observa diferența în verbe. În limba română, se folosește negația verbului *a-și încăpea*, în timp ce în limba croată frazeologism este exprimat prin verbul *a sări*. Cu aceste frazeologisme ne putem exprima sentimentul de fericire pentru limbă română. Un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva este foarte bucuros, fericit. În limbă croată ne putem exprima sentimentul de furie, mai exact este un frazeologism pe care îl utilizăm pentru a spune că cineva pierde prezența și este incapabil să se controleze. Putem concluziona că acest frazeologism este folosit pentru două emoții complet diferite.

(4) *A fi ca mugurul brumat - Biti kao tužna vrba*

În exemplul de mai sus, verbul comun în ambele frazeologisme este *a fi*. În limba română se folosește expresia *mugurul brumat*, dar în limba croată se folosește expresia *salcie „tristă”*. Acest frazeologism este utilizat pentru a descrie pe cineva care este posomorât. Cu aceste frazeologisme ne putem exprima sentimentul de tristețe.

(5) *A nu vedea lumea înaintea sa – Bježi mi s očiju*

În exemplul de mai sus, toate părțile propoziției sunt diferite, dar este vorba despre același sens al frazeologismului pentru a descrie furia pe care o simțim față de o persoană. Diferența în ceea ce privește verbul este următoarea, în limba română este verbul *a vedea*, în forma negativă, în timp ce în limba croată este verbul *a fugi*. Când vorbim despre alte diferențe, trebuie remarcat faptul că substantivul în limba română este *lumea*, în timp ce în limba croată se folosește substantivul *ochi* pentru a descrie faptul că suntem foarte supărați.

(6) *A nu-l ține pământul – Biti u oblacima*

În acest exemplu, putem vedea diferența de înțelegere a frazeologismului. Așadar, în limba română acest frazeologism are un sens pozitiv și descrie o persoană care este foarte fericită. În timp ce în limba croată acest frazeologism are un sens negativ și denotă persoane care nu au suficient simț pentru realitate și viața de zi cu zi, care se lasă purtate de iluzii și planuri nerealiste, noi le spunem visători.

(7) *A fierbe mațele în cineva – Izgubiti živce*

– *Kidati, trošiti živce*

– *Živci su mu popustili*

În acest exemplu, putem vedea că sunt structuri lingvistice complet diferite în cadrul propoziției, dar frazeologism *A fierbe mațele în cineva*, are trei forme în limba croată, *Izgubiti živce*, *Kidati, trošiti živce* și *Živci su mu popustili*. Frazeologisme au în comun faptul că descriu sentimentul de furie.

(8) *A duce la brazdă – Izvesti /koga/ na pravi put*

În exemplul de mai sus, toate părțile propoziției sunt diferite, dar este vorba despre același sens al frazeologismului pentru *a aduce cineva pe drumul cel bun*. Diferența în ceea ce privește verbul este următoarea, în limba română este verbul *a duce*, în timp ce în limba croată este verbul *a aduce*. Când vorbim despre alte diferențe, trebuie remarcat faptul că substantivul în limba română este *brazdă*, în timp ce în limba croată se folosește substantivul *drum*.

10. Concluzii

Scopul lucrării a fost de a determina asemănările și diferențele dintre frazeologismele românești și cele croate folosite pentru a exprima emoțiile de fericire, tristețe și furie. Analiza contrastivă a împărțit frazeologismele în trei grupe. Frazeologismele de echivalență completă, de echivalență parțială și acele frazeologisme pe care nu le putem lega prin formă, ci prin sens. În lucrare s-a ținut cont de forma, sensul și imaginea de fond a frazeologismului. Frazeologisme de echivalență completă prezintă un acord complet. Prin urmare, acestea sunt frazeologisme în care sensul este exprimat în mod egal în ambele limbi. Cel mai surprinzător este tocmai acest grup, care arată puncte de contact între două limbi care nu aparțin aceluiași grup de limbi. Limba română aparține grupului limbilor romanice, în timp ce limba croată aparține grupului limbilor slave. Cu toate acestea, din cauza influenței istorice, limba română a suferit influențe puternice din partea limbilor romanice și slave. În plus, frazeologismele de echivalență parțială prezintă egalitate în sensul frazeologismului în ambele limbi, însă diferența se regăsește într-un element individual din cadrul propoziției, fie că este vorba de un substantiv, de un verb sau de un alt tip de cuvânt. Ultimul grup prezentat în această lucrare sunt acele frazeologisme care au un punct de contact doar în sensul și descrierea unui anumit sentiment, dar nu au alte asemănări atunci când vorbim despre părțile de propoziție. Cercetarea prin intermediul dicționarelor și prin căutarea online a bazei de frazeologisme disponibile a fost efectuată în așa fel încât accentul să fie pus pe emoții, care reprezintă subiectul acestei lucrări.

Există mai multe motive pentru care frazeologismele reprezintă o provocare specială în fiecare limbă. Fiecare traducător, sau o persoană care a încercat cel puțin o dată să traducă dintr-o limbă în alta, știe cât de dificil este să traducă frazeologisme. Motivul este acela că frazeologismul are sensul întreg, prin urmare, nu putem analiza semnificația fiecăruia dintre componentele sale individuale. Atunci când comparăm două limbi, în acest caz croata și româna, întâlnim anumite concepte care există într-o limbă și nu în alta. În plus, este necesar nu numai să ai o bună stăpânire a gramaticii și a ortografiei, ci și să cunoști foarte bine cultura țării pentru a putea interpreta anumite fraze cu adevărat corect.

Trebuie remarcat faptul că rezultatele obținute sunt preliminare, deoarece, pentru concluzii mai ambițioase, ar fi nevoie de un corpus mai mare.

11. Bibliografie

1. Barangă, I., Priciop, L. (2016), *Proverbe, zicători, ghicitori*, București, Editura Cartex
Preuzeto s <https://cdn4.libris.ro/userdocspdf/749/Proverbe,%20zicatori,%20ghicitori%20-%20Ilie%20Baranga,%20Lucian%20Pricop.pdf>
2. Colțun, G. (2005), *Frazeologia limbii române*, Chișinău, Editura Arc, p.205.
3. Ekman, P. (1970), *Universal facial expressions of emotions. California Mental Health Digest 8/7. Department of Mental Hygiene, Bureau of Research. Sacramento, California. 151–158.*
4. Ekman, P. (1999), *Basic emotions, University of California, San Francisco, CA, USA*
5. Ekman, P. (2003), *Emotions revealed*. New York, NY: Holt Paperbacks.
6. Ekman, P., Cordaro, D. (2011), „*What is Meant by Calling Emotions Basic*“, *Emotion Review*, 3, 4 364-370.
7. Fink Arsovski, Ž. (2007), *Antica Menac: Hrvatska frazeologija. Suvremena lingvistika*, 64 (2), 228-231. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/19500>
8. Fink-Arsovski, Željka (2002), *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*, FF Press, Zagreb.
9. Forko, Josipa (2009), „*Prevođenje frazema – Sizifov posao*“ u časopisu *Hrvatistika*, 3 (br.3), Filozofski fakultet Sveučilišta, Osijek, str. 93-98.
10. Hjp.znanje.hr (2015) Hrvatski jezični portal. <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>
11. Hristea, T. (1984), *Introducere în studiul frazeologiei, Sinteze de lmbă română*, București, Editura Albatros, p. 134/159.
12. Izard-Carroll, E. (1977), *Human emotions*, Springer science + Business Media, New York.
13. Kovačević, B., Ramadanović, E. (2016), *Primarne emocije u hrvatskoj frazeologiji*. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 42. 505-527
14. Lopatiuc, A., Chiriac, A., Trebeș T. (2017), *Universul emoțional din frazeologismele limbii române*, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu“
15. Menac, A. (1970), *O strukturi frazeologizma*, *Jezik*, Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/78472>
16. Menac, A., Fink-Arsovski, Ž., Radomir, V. (2014), *Hrvatski frazeološki rječnik*, Zagreb: Naklada Ljevak.

17. Munteanu, C. (2009), *Frazeologia în primele texte literare românești*, Nr. 9-10, Itinerar lexical. Preuzeto s <https://www.limbaromana.md/index.php?go=articole&n=689>
18. Novoselec, Z. (2019), *Frazeološke jedinice sa sastavnicom srce u hrvatskom i švedskom – kulturni modeli i motivacija*, Doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
19. Olujić, I., Bošnjak – Botica, T. (2007), *Rumunjsko-hrvatski lažni parovi*, Raspr. Inst. hrvat. jez. jezikosl., knj. 33.
20. Saganean, G. (2017), *Aspectul emotiv în literatură și traducerea din limba engleză și limba română*, Universitatea de Stat din Moldova. Preuzeto s <https://ojs.iliauni.edu.ge/index.php/eish/article/view/358/249>
21. Vasile Ilinca, (2015), *Dicționar de expresii românești în contexte*
22. Vulpe, A. (2011), *Frazeologisme: precizări teoretice și aspecte pragmatice*, Institutul de Filologie (Chișinău)
23. Zoričić, D. (2015), *Kontrastivna analiza hrvatskih i engleskih frazema s onimskom sastavnicom*, Diplomski rad. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.

12. Lista frazeologismelor din corpus

În cele două tabele de mai jos sunt enumerate toate frazeologismele utilizate în lucrare de diplomă.

<i>Limbă română</i>	
A avea mai mult noroc decât minte	<i>A avea mai multă șansă decât inteligență</i>
A-i râde musteața	<i>A se bucura, a fi mulțumit</i>
A fi în al șaptelea cer	<i>A fi extrem de bucuros, de fericit, de mândru</i>
Cu nasul în jos	<i>A fi supărat, umilit, amărît, trist</i>
A călca cu piciorul stâng /sau/ cu stângul/	<i>A porni prost la o acțiune, a nu izbuti</i>
A i se face (cuiva) negru înaintea ochilor	<i>A se tulbura (cuiva) vederea, a nu mai vedea bine de supărare, de mânie</i>
A-l apuca nervii	<i>A avea o criză nervoasă, un acces de nervi</i>
A sta ca o găină plouată	<i>A arăta necăjit, fără vlagă, fără chef</i>
A-l cuprinde gânduri negre	<i>A deveni tot mai trist din cauza îngrijorării sau a unor reflecții triste</i>
A râde inima în cineva	<i>A se simți foarte bine, a se bucura</i>
Din inimă	<i>Din tot sufletul, cu toată puterea sufletească</i>
A i se topi inima	<i>A suferi foarte tare</i>
A cădea cerul pe cineva	<ul style="list-style-type: none"> a) <i>A se înfuria</i> b) <i>A primi o veste copleșitoare, cutremurătoare, zguitoare; a fi surprins, uluit, năucit</i> c) <i>A fi foarte rușinat</i>
A-i veni dracii	<i>A se înfuria</i>
A face spume la gură	<i>A se enerva, a se înfuria</i>
A-și ieși din piele	<i>A fi cuprins de un sentiment foarte puternic (de bucurie, de ciudă etc.)</i>
A scoate din fire	<i>A enerva, a irita, a înfuria</i>
Parcă l-a prins pe Dumnezeu de picioare	<i>A avea parte de un noroc mare și neașteptat</i>
A sări într-un picior	<i>A se bucura mult</i>
A sări în pod	<i>A fi foarte bucuros, fericit</i>
A da cu mâneci largi	<i>A da bucuros, cu voie bună; a fi darnic</i>
Cu capul în piept	<i>Cu capul plecat (de rușine, de supărare etc.)</i>
A da de belea	<i>A da de un necaz, avea o supărare</i>
A se face foc și pârjol	<i>A-și ieși din fire, a se înfuria foarte tare</i>

A-i da cuiva oala în foc	<i>A-și pierde calmul; a se aprinde de manie</i>
A i se aprinde părjol înaintea ochilor	<i>A se înfuria foarte tare, a se supăra; a se face foc și pară</i>
A crește inima din cineva	<i>A fi bucuros, satisfăcut, mulțumit.</i>
A nu-și încăpea în piele	<i>A fi foarte bucuros, fericit</i>
A se aprinde foc	<i>A se înfuria foarte tare</i>
A avea pipota plină	<i>A fi înfuriat</i>
A vedea roșu înaintea ochilor	<i>A se enerva foarte tare, a se înfuria</i>
A fierbe de venin	<i>A fi foarte furios</i>
A umbla ca o curcă plouată	<i>Se spune despre un om trist, abătut, dezorientat</i>
A fi ca mugurul brumat	<i>A fi trist, posomorât</i>
A scăpa corabia pe apă	<i>A fi trist, fara chef</i>
A se urca pe pereți	<i>A fi foarte supărat, a fi furios</i>
A nu vedea lumea înaintea sa	<i>A fi foarte supărat, a fierbe de mânie</i>
A i se sui (urca) sângele la cap	<i>A se înroși din cauza unei emoții puternice; a se înfuria</i>
A nu-l ține pământul	<i>A fi foarte bucuros</i>
A nu mai călca pe pământ	<i>A fi foarte fericit; a fi fudul</i>
A fierbe mațele în cineva	<i>A fi foarte enervat</i>
A duce la brazdă	<i>A aduce pe cineva pe drumul cel bun</i>
A se face catran	<i>A se supăra foarte tare</i>
A nu-și încăpea în piele	<i>A fi foarte bucuros</i>
A-și bate călcâiele	<i>A sări în sus de bucurie</i>
A-și face sânge rău	<i>A se supăra foarte tare, a se necăji</i>
A se face (sau a face pe cineva) leu paraleu	<i>A (se) înfuria peste măsură</i>
A umbla cu țâfna în nas	<i>A fi mereu gata de ceartă</i>
A arunca flăcări pe nas	<i>A fi furios</i>
Cu o falcă în cer și cu una în pământ	<i>a) (în basme) cu gură enormă, larg deschisă pentru a înghiți tot ce-i iese în cale; b) foarte furios, gata să se certe cu violență</i>
A cădea cerul pe cineva	<i>A se supăra rău</i>

<i>Limbã croată</i>	
Biti na sedmom / devetom nebu	<i>Biti ushićen, oduševljen</i>
Crno je (komu) pred očima	<i>Izgubio je prisebnost (tko), izbezumio se (tko), neugodno se iznenadio (tko)</i>
Ići (komu) na živce	<i>Uzrujavati koga, živcirati koga</i>
Izgledati / držati se kao pokisla kokoš	<i>Potišteno, jaderno</i>
Zaokupljaju (koga) crne misli	<i>Misli obuzete lošim slutnjama</i>
Smijati se od srca	<i>Smijati se veselo (glasno), iskreno</i>
Srce se (komu) topi za (kim, čim)	<i>Topiti se od radosti, od miline</i>
Srušio se svijet (komu)	<i>Teško je (komu), razočarao se (tko), dogodilo se nešto srašno (komu)</i>
Poslati (koga, što) kvragu	<i>Otjerati koga, osloboditi se koga, riješiti se koga, napustiti koga</i>
Pjeniti se	<i>Pokazivati ljutnju ili bijes</i>
Iskočiti iz (vlastite) kože	<i>Izgubiti nadzor nad sobom, uzrujati se, razljutiti se</i>
Sići s uma	<i>Poludjeti, izgubiti razum</i>
Raspametiti se	<i>Izgubiti pamet, sići s uma, izgubiti moć rasuđivanja (u prenesenom smislu: od fascinacije čime, zaljubljenosti i sl.)</i>
Uhvatiti boga za bradu	<i>Napraviti (postići) nešto što se činilo nemogućim, učiniti (postići) nešto o čemu drugi maštaju</i>
Skakati od sreće	<i>Biti jako sretan</i>
Biti široke ruke / grudi	<i>Biti darežljiv (velikodušan)</i>
Biti pognute glave	<i>Pokoriti se, pristati pod pritiskom na što, prilagoditi se</i>
Zadavati (komu) dosta problema	<i>Zadavati komu brige; stvarati komu nepravilike</i>
Zadavati (komu) glavobolju	<i>Zadavati komu brige; stvarati komu nepravilike</i>
Sipati vatru	<i>Gorjeti od bijesa, biti bijesan</i>
Bacati ulje na vatru	<i>Poslati na najteži (najopasniji, najodgovorniji) zadatak koga, izložiti opasnosti (neugodnosti) koga</i>
Sijeva (komu) vatra iz očiju	<i>Ljutito ili prijeteći gledati</i>
Pasti (padati) vatru	<i>Razljutiti se, ljutiti se, ražestiti se, žestiti se</i>
Pun mi je kufer	<i>Nepodnošljivo, nenasno stanje</i>
Crven od bijesa	<i>Zacrvenjeti se u licu (od bijesa)</i>
Krv kipi (komu)	<i>Biti snažnim osjećajima, biti uzrujan, uzbuđen</i>
Krv ključa (komu)	
Izgledati kao pokisla kokoš	<i>Biti potišten, osjećati se jaderno</i>

Biti kao tužna vrba	<i>Biti potišten, osjećati se jadno</i>
Izgleda kao da su mu lađe potonule	<i>Našao se u beznadnome položaju, loše je volje</i>
Gubiti živce	<i>Gubiti strpljenje, uzrujavati se</i>
Igrati se (čijim) živcima	<i>Nervirati, izazvati nervozu</i>
Bježi mi s očiju	<i>Bježi da te ne vidim, makni mi se s pogleda</i>
Jurnula je krv u glavu	<i>Uzrujati se</i>
Biti u oblacima	<i>Nemati dovoljno smisla za realnost i svakodnevicu, zanositi se iluzijama i nerealnim planovima, sanjariti, biti mjesečar</i>
Izgubiti živce	<i>Postati jako nervozan</i>
Živci su mu popustili	<i>1. Postao je nervozan 2. Izgubio je vlast nad sobom</i>
Izvesti (koga) na pravi put	<i>Odgojiti, učiniti dijete sposobnim za samostalan život; kazati (pokazati) put</i>
Srce je zaigralo komu	<i>Od radosti, sreće</i>
Nekome ide od ruke	<i>Obavljati bez teškoća, s uspjehom neki posao</i>
Biti sretne ruke	<i>Imati u svemu uspjeha</i>
Imati više sreće nego pameti	<i>Imati vrlo mnogo sreće, postići više nego što se zaslužuje po svojim osobinama</i>
Biti lud od sreće	<i>Biti vidljivo obuzet srećom</i>
Imati vrašku sreću	<i>Imati uspjeha u čemu, uspjeti/uspijevati</i>
Roditi se pod sretnom zvijezdom	<i>Biti sretan u životu, uspijevati u svemu, imati sreće (uspjeha) u svemu</i>
Polaziti za rukom	<i>Imati uspjeha u čemu, uspjeti/uspijevati</i>
Sretan je neko koliko je težak	<i>Veoma je sretan</i>
Držati nekome palce	<i>Prometnuti palac između prsta kojim se pokazuje i srednjeg prsta ruku (napraviti dvije fige) kao znak dobre želje za koga, dobrog ishoda čega (verbalno se zamjenjuje »držim (o) to (vam) fige«)</i>
Smiješi se / nasmiješi se komu brk	<i>Veseli se, ima veseo izraz lica</i>
Smijati se od uha do uha	<i>Široko, veselo se smijati</i>
Puklo (mu) srce	<i>Umro je od tuge, žalost ga je ubila</i>
Steže se komu oko srca	<i>Osjeća (osjetio je) tko tjeskobu (tugu, nelagodu)</i>
Teško je kome pri srcu	<i>Osjeća (osjetio je) tko tjeskobu (tugu, nelagodu)</i>
Rana na srcu	<i>Veika briga, nesreća, tuga</i>
Srce se para	<i>Očajan je tko, osjeća tko veliku tugu</i>

Srce puca komu za kim	<i>Osjećati bol, biti veoma tužan</i>
Hladno je oko srca komu	<i>Osjećaj tjeskobe</i>
Isplakati dušu	<i>Neutješno plakanje</i>
Plakati kao malo dijete	<i>Gorko plakati</i>
Plakati kao kišna godina	<i>Jako plakati</i>
Gušiti se u suzama	<i>Puno plakati</i>
Gorki plač	<i>S mnogo boli i žalosti</i>
Dirnuti (taknuti) koga u srce	<i>Ganuti koga, probuditi osjećaje u kome</i>
Kidati komu srce	<i>Komu očajan je tko, osjeća tko veliku tugu</i>
Dovesti nekoga do suza	<i>Izmamiti komu suze</i>
Gristi nokte	<i>Nezadovoljstvo trenutnom situacijom</i>
Spustiti nos do poda	<i>Držati se uvrijeđeno, držati se tako prema kome da se pokazuje ljutnja ili da se demonstrira da je ophođenje nepoželjno i da se izbjegava</i>
Škrgutati zubima / kipi kome u srcu	<i>Razbijesniti se</i>
Ustati na lijevu nogu	<i>Biti loše raspoložen od jutra</i>